

Snabbspår för nyanlända lärare och förskollärare

Bakgrund

En avgörande faktor för en lyckad integration av nyanlända till Sverige är en snabb etablering på arbetsmarknaden där individens kompetens och kunnande kan komma till sin rätt. Idag finns en ansenlig mängd nya svenskar som saknar fäste på den svenska arbetsmarknaden. Samtidigt visar flera yrkeskategorier ett underskott på arbetstagare och det finns ett stort behov av att hitta lämplig kompetens. Ett sådant yrke är lärare och förskollärare som under flera år bedömts vara ett bristyrke och i dagsläget är läget mer akut än någonsin. Mot bakgrund av rådande situation ser Arbetsförmedlingen ett stort behov av att införa ett snabbspår för nyanlända lärare och förskollärare, i syfte att ta tillvara utländska akademikers kompetens och matcha dem mot arbetsgivare som är i behov av personal.

I slutet av december 2015 ingick cirka 53 000 personer i etableringsuppdraget, varav cirka 1 900 nyanlända lärare. Exempelvis finns:

- 501 gymnasielärare
- 1 075 grundskollärare
- 247 förskollärare

Ett generellt problem är att kompletterande utbildningar för utländska akademiker i regel har förkunskapskrav i svenska motsvarande kurs 3 i svenska som andraspråk, dvs. gymnasial nivå. Detta innebär för de flesta nyanlända att de först måste studera sfi, därefter svenska som andraspråk inom komvux innan de ens kan påbörja nödvändiga studier på högskolenivå, vilket i genomsnitt tar 2,5 till 3 år enbart för studier i svenska. Kompletterande utbildning på högskolenivå tar sedan ytterligare 2-5 år¹. Avvikelser förekommer naturligtvis, men detta ger ändå en bild av hur omfattande processen kan vara.

Snabbspårets utformning

Snabbspåret för lärare och förskollärare innebär att Arbetsförmedlingens olika insatser kan användas och göras parallellt t.ex. yrkeskompetensbedömning, yrkessvenska och kompletterande arbetsmarknadsutbildningar. Målsättningen är att arbetssökande med utbildning och/eller erfarenhet erhåller den kompletteringsutbildning som behövs för att bli anställningsbar. Snabbspåret för lärare och förskollärare innehåller systemförändrande inslag i form av att den högskoleförlagda undervisningen under steg 2, se nedan, ges till stora delar på arabiska, då en majoritet av målgruppen förväntas vara arabisktalande.

¹ Utbildningsfällan? En del av etableringsprocessen för invandrade akademiker, Svenskt Näringsliv, sep. 2014.

Då asyltiden förväntas dra ut på tiden är det viktigt att den asylsökande redan under denna period kan ta del av information om vägen mot anställning, t.ex. att det, i detta fall, är Skolverket som tar emot ansökan om legitimation och att UHR har uppdrag att bedöma utländsk akademisk examen.

Idealt är att ansökan skickas in till berörda myndigheter redan under asyltiden, i syfte att korta ledtider.

Steg 1. Etableringsperioden inleds med en självskattning hos Arbetsförmedlingen som den arbetssökande gör på sitt modersmål och som påbörjar kartläggningen av kompetensen. Givet att asyltiden förväntas ta minst ett år är det önskvärt att den arbetssökande redan under detta steg har fått ett utlåtande från UHR där den utländska utbildningen har bedömts, och en kompletteringshänvisning från Skolverket om vilket innehåll som saknas i den utländska utbildningen för en svensk lärar-/ förskollärlärligitation. Studier i svenska inleds. Översättning av examenshandlingar vid behov och hjälp med att få fram ett utdrag ur polisens belastningsregister.

Steg 2. Arbetsförmedlingen anskaffar utbildning innehållande lärarförberedande del som läses vid lärosäte. Undervisningen sker till stora delar på arabiska och varvas med en praktikperiod² på en skola eller förskola under totalt 26 veckor. Studier i yrkessvenska bedrivs parallellt. Matchning av handledare, skolor och förskolor sker i samråd mellan huvudman och lärosäte. Utbildningen och praktiken ska kunna bedömas för ett tillgodoräknande i högskolepoäng i det fall den enskilda deltagaren behöver komplettera inom ramen för Utländska lärares vidareutbildning, ULV.

Under steg 2 görs en bedömning och individuell anpassning av hur en komplettering kan utformas utifrån utlåtande från UHR och svar på ansökan om legitimation från Skolverket samt den enskildes förutsättningar. Vägen till lärar- eller förskollärlärligitation kan variera stort beroende på den enskildes tidigare utbildning och yrkeslivserfarenhet. För en del personer kan en kompletteringshänvisning från Skolverket innebära en kort väg till legitimation och för andra kan den innebära kompletterande studier inom ramen för t ex Utländska lärares vidareutbildning, ULV.

Steg 3. Arbetsförmedlingen anskaffar målgruppsanpassad yrkessvenska som läses parallellt med utbildning och praktik i steg 2. Om det därefter finns fortsatt behov av träning i svenska språket ska den arbetssökande kunna genomföra ytterligare praktik på en arbetsplats parallellt med yrkessvenskan. Innan de arbetssökande går vidare till reguljär kompletteringsutbildning inom t ex ULV ska de genomföra ett anpassat språktest för att visa att förutsättningar finns för att klara akademiska studier.

Sammantaget kommer dessa insatser (steg 1-3) bidra till att deltagaren blir mer attraktiv för anställning på arbetsmarknaden.

Steg 4. Den arbetssökande läser vid behov kompletterande utbildning vid Utländska lärares vidareutbildning (ULV) och kan exempelvis kombinera detta med en VFU-period som anställd med anställningsstöd (nystartsjobb). Komplettering sker vid lärosäte mot en legitimation eller svensk lärar- eller förskollärlärligitation.

² Ekonomiskt stöd i form av merkostnadsersättning får lämnas till den som anordnar yrkeskompetensbedömning, enligt förordning (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program.

Lokal partssamverkan

Lärarnas Riksförbund och Lärarförbundet kommer att ha en fortsatt samverkan med varje enskild huvudman för att skapa goda förutsättningar för de som är involverade i snabbspåret, såväl nyanlända som handledare.

Insatser från Parterna

- Tillsammans med Arbetsförmedlingen skapa strukturer och verka för regionalt samarbete.
- Sprida information till parternas medlemmar om snabbspåret för lärare och förskollärare

Insatser från Arbetsförmedlingen

- Självskattning på arabiska.
- Kvalitativ matchning.
- Tolk vid yrkeskompetensbedömning vid behov.
- Anskaffande av kompletteringsutbildning som kan tillgodoräknas inom ramen för Utländska lärares vidareutbildning, ULV.
- Anskaffande av yrkessvenska.
- Strukturer på nationell och regional nivå för uppföljning och utvärdering.
- Praktik varav 3 veckor utgör yrkeskompetensbedömning med merkostnadsersättning om 12 000 kronor.